

ความเห็นส่วนตน
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๒/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๙/๒๕๖๔

วันที่ ๘ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง	คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้ร้อง
	นายชุมพล จุลใส ที่ ๑	
	นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ ที่ ๒	
	นายอิสสระ สมชัย ที่ ๓	
	นายถาวร เสนเนียม ที่ ๔	
	นายณัฐพล ทีปสุวรรณ ที่ ๕	ผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ และมาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดชุมพร พรรคประชาธิปัตย์ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคพลังประชารัฐ และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคประชาธิปัตย์ ผู้ถูกร้องที่ ๔ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดสงขลา พรรคประชาธิปัตย์ และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ผู้ถูกร้องที่ ๕ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคพลังประชารัฐ และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ถูกร้องทั้งห้าถูกศาลอาญาพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ให้ลงโทษในความผิดอาญาหลายกรรมต่างกัน โดยให้โทษแต่ละกรรมเป็นรายกระทงความผิด สรุปคำพิพากษาของศาลอาญาที่ให้ลงโทษแต่ละคน ดังนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้จำคุก ๙ ปี ๒๔ เดือน และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ๕ ปี ผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้จำคุก ๗ ปี ผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้จำคุก ๗ ปี ๑๖ เดือน และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ๕ ปี ผู้ถูกร้องที่ ๔ ให้จำคุก ๕ ปี และผู้ถูกร้องที่ ๕ ให้จำคุก ๖ ปี ๑๖ เดือน และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ๕ ปี ผู้ถูกร้องทั้งห้ายื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์

ศาลอาญาพิจารณาแล้วเห็นควรส่งคำร้องดังกล่าวให้ศาลอุทธรณ์พิจารณา และศาลอาญาได้ออกหมาย
จำคุกระหว่างอุทธรณ์แล้วส่งตัวผู้ถูกร้องทั้งห้าไปยังเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครให้จำคุกผู้ถูกร้องทั้งห้า
ไว้ระหว่างอุทธรณ์

ผู้ร้องเห็นว่า เป็นกรณีมีเหตุอันควรสงสัยและความปรากฏต่อผู้ร้องว่า สมาชิกภาพของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งห้าอาจสิ้นสุดลง จึงมีการประชุมพิจารณา
และมีคำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๔๑/๒๕๖๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๔ ว่าสมาชิกภาพ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้ามีเหตุสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ และความเป็นรัฐมนตรี
ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ มีเหตุสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ จึงยื่นคำร้องต่อ
ศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ และมาตรา ๑๗๐
วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ ดังนี้

(๑) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๖ (๒)

(๒) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) และความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๖) (๗) และมาตรา ๙๘ (๖)

(๓) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๖ (๒)

(๔) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๔ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) และความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๖) (๗) และมาตรา ๙๘ (๖)

(๕) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๕ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๖ (๒) และความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง
เฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๖) (๗) มาตรา ๙๘
(๔) (๖) และมาตรา ๙๖ (๒)

(๖) มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งห้าหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญ
จะมีคำวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง และให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕
หยุดปฏิบัติหน้าที่รัฐมนตรีจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม
ประกอบมาตรา ๘๒ วรรคสอง

(๗) มีคำสั่งให้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ วางลง นับแต่วันที่ ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๑๐๒ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาและเห็นว่า มีเหตุอันสมควรสงสัยว่ามีกรณีตามที่ถูกร้อง จึงมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งห้าหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ส่วนคำขอที่ให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ หยุดปฏิบัติหน้าที่ รัฐมนตรีและให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงนั้น เห็นว่า ได้มีพระบรมราชโองการฯ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔ ประกาศว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีไปแล้วก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะสั่งรับเรื่องนี้ไว้พิจารณา จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องและคำขอส่วนนี้

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในทำนองเดียวกันพร้อมแนบเอกสารประกอบสรุปได้ว่า การกระทำความผิดของผู้ถูกร้องทั้งห้ามีมูลเหตุมาจากการชุมนุมเพื่อแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองในช่วงปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ เพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน และต่อต้านการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลในขณะนั้น ศาลรัฐธรรมนูญเคยรับรองการกระทำดังกล่าวแล้ว ปรากฏตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔๑/๒๕๕๖ ที่ ๕๔/๒๕๕๖ ที่ ๕๗/๒๕๕๖ ที่ ๖๑/๒๕๕๖ ที่ ๖๓/๒๕๕๖ ที่ ๕/๒๕๕๗ ที่ ๗/๒๕๕๗ ที่ ๘/๒๕๕๗ ที่ ๙/๒๕๕๗ ที่ ๑๐/๒๕๕๗ ที่ ๑๑/๒๕๕๗ ที่ ๑๒/๒๕๕๗ ที่ ๑๕/๒๕๕๗ ที่ ๑๖/๒๕๕๗ ที่ ๒๐/๒๕๕๗ ที่ ๒๑/๒๕๕๗ ที่ ๒๓/๒๕๕๗ ที่ ๓๓/๒๕๕๗ ที่ ๔๕/๒๕๕๗ และที่ ๕๐/๒๕๕๗ ว่าเป็นการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของบุคคลในฐานะพลเมืองที่จะ พึงทำรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ประกอบกับการชุมนุมเป็นการแสดงออกเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอันเป็นสิทธิโดยชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ การชุมนุมจึงเป็นการใช้สิทธิต่อต้านรัฐบาล และพึงทำรัฐธรรมนูญ ส่วนกรณีศาลอาญาไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์นั้น ระเบียบ ราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ กำหนดให้ในคดีที่ ศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๓ ปี เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอให้ ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา หากจำเลยเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณา ของศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์มาก่อน ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยไม่จำเป็นต้องส่งให้ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่ง ผู้ถูกร้องทั้งห้าได้รับโทษตามคำพิพากษาให้จำคุก และเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาของศาลอาญามาก่อนแล้ว เมื่อศาลอาญา อ่านคำพิพากษาวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องทั้งห้ายื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่าง

อุทธรณ์ ศาลอาญามีคำสั่งให้ส่งคำร้องให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งคำร้องและศาลอาญาออกหมายจำคุก ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ส่งตัวผู้ถูกร้องทั้งห้าไปขังที่เรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ถูกร้องทั้งห้าในระหว่างอุทธรณ์ ศาลอาญาจึงออกหมายปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องในระหว่างอุทธรณ์ในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ คำสั่งศาลอาญาที่ให้ส่งให้ศาลอุทธรณ์ส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว จึงเป็น คำสั่งที่ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องทั้งห้าต้องถูกคุมขังตามหมายจำคุก ระหว่างอุทธรณ์ฎีกาในวันที่ ๒๔ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ การคุมขังดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ใช้การคุมขังตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) อีกทั้งการคุมขังดังกล่าวเป็นเพียงกระบวนการ ภายในระหว่างรอฟังคำสั่งศาลอุทธรณ์เกี่ยวกับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเท่านั้น คำสั่งให้ปล่อยชั่วคราว ของศาลอุทธรณ์จึงมีผลย้อนหลังถึงในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ถือว่าสมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้ายังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖)

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) การคุมขังอยู่โดยหมายของศาลอันเป็นเหตุสิ้นสุด สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นการถูกคุมขังจนไม่สามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้ ผู้ถูกร้องทั้งห้าถูกคุมขังอยู่เพียงสองวันในระหว่างการพิจารณาปล่อยชั่วคราว เมื่อศาลอุทธรณ์ มีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ถูกร้องจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ นอกจากนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้ศาลพิจารณาคดีกรณีที่มีการฟ้อง ในสมัยประชุมได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา เมื่อข้อเท็จจริง ปรากฏว่าได้มีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๕๖๓ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ กำหนดวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เป็นต้นไป และพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ กำหนดปิดสมัยประชุมสามัญ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ การที่ ศาลอาญาอ่านคำพิพากษาและออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยส่งตัวผู้ถูกร้องทั้งห้าไปขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร รวมทั้งออกหมายปล่อยตัวผู้ถูกร้องทั้งห้า ชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ ในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังอยู่ในระหว่างสมัยประชุม เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้ถูกร้องทั้งห้าจะเข้าร่วมประชุมรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร ส่วนเหตุสิ้นสุด สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และ (๖) มีเจตนารมณ์ในการควบคุมคุณสมบัติของบุคคลก่อนวันรับสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อปรากฏ ข้อเท็จจริงว่าวันรับสมัครรับเลือกตั้งผู้ถูกร้องทั้งห้าไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๔) และ (๖)

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าจึงไม่สิ้นสุดลง การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรณีต้องคำพิพากษาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๙) (๑๐) และ (๑๑) บัญญัติว่าเป็นการต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น คำพิพากษาของศาลอาญาที่สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) จึงต้องเป็นคำพิพากษาอันถึงที่สุด เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ ซึ่งถูกศาลอาญาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งยังไม่ถึงที่สุดเพราะอยู่ในระหว่างอุทธรณ์ฎีกา สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ จึงไม่สิ้นสุดลง และการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรณีต้องคำพิพากษาให้จำคุก รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยตรงแล้วตามมาตรา ๑๐๑ (๑๓) บัญญัติว่าต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท จึงไม่ใช่กรณีตามมาตรา ๙๘ (๖) เมื่อคดีที่ผู้ถูกร้องทั้งห้าต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกยังอยู่ในระหว่างอุทธรณ์ฎีกา คดีจึงยังไม่ถึงที่สุดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงยังไม่สิ้นสุดลง

ระหว่างการพิจารณาเรื่องนี้ ปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ มีประกาศสภาผู้แทนราษฎรว่า ผู้ถูกร้องที่ ๕ มีหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๔ และให้ผู้มีชื่อในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนผู้ถูกร้องที่ ๕ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ผู้ถูกร้องที่ ๕ ลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๕ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) ก็ตาม แต่กรณียังมีเหตุที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๕ อยู่ต่อไป

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๘๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มิให้นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสองเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย

มาตรา ๙๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

๑.ล๑ ๑.ล๑

มาตรา ๙๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔)

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๖) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

๑.ล๑ ๑.ล๑

มาตรา ๑๐๑ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘

๑.ล๑ ๑.ล๑

มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ ค่อมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้

ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกค่อมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการศึกษาสมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๗ ให้ศาลมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

๑) ๑) ๑) ๑)

(๕) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

๑) ๑) ๑) ๑)

๓. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๕ วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้

มาตรา ๑๐๖ คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น

(๓) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(๔) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาตมิฉะนั้นให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

(๕) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่งแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๘๒ วรรคสอง ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้

๔. ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อ ๕ ในคดีที่ศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๓ ปี เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา หากจำเลยเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์มาก่อน ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาส่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่จำเป็นต้องส่งให้ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่ง

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ และนับแต่เมื่อใด

ความเห็น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ได้บัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เนื่องจากเห็นว่าบุคคลที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในฐานะที่เป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยนั้น ต้องได้รับการกลั่นกรองในเรื่องคุณสมบัติที่ดี และต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามที่ไม่พึงปรารถนาสำหรับตำแหน่งดังกล่าว เพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยซื่อสัตย์สุจริต มีความประพฤติและปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน จึงมีการบัญญัติหลักการเรื่องนี้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๔๙๒ และคงมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่อมาจนปัจจุบัน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๙ (๔) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๒ (๔) ก็มีบทบัญญัติไว้โดยใช้ถ้อยคำเดียวกันกับมาตรา ๙๘ (๖) ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ต้องคำพิพากษาของศาลอาญาว่ากระทำความผิดอาญาหลายกรรมต่างกัน จึงให้ลงโทษจำคุกและมีหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ส่งตัวผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ไปคุมขังไว้ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครแล้ว กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) การที่ต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ได้รับคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราว มิได้ทำให้ข้อเท็จจริงดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ จึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเกิดขึ้นแล้วย่อมมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) ยังได้บัญญัติให้บุคคลผู้อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งบทบัญญัติในลักษณะนี้มีในรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ และรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มาที่บัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกัน แต่ถ้อยคำที่ว่า “ไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่” ได้บัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยถือหลักคำพิพากษาของศาลย่อมมีผลใช้บังคับได้จนกว่าศาลสูงจะมีคำพิพากษาเป็นอย่างอื่น ดังนั้น กรณีที่ศาลมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ใดแล้ว ผู้นั้นจึงต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งทันทีเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลอาญามีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ เป็นเวลา ๕ ปี ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ จึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ จึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) อีกด้วย

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่าคำสั่งศาลอาญาที่ส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งคำร้อง ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๘/๑ และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ การที่ศาลอาญาออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาและส่งตัวผู้ถูกร้องไปขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๒๔ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ จึงไม่ใช่การคุมขังอยู่โดยหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) นั้น เห็นว่า การที่ศาลอาญาไม่มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องทั้งห้าในระหว่างอุทธรณ์ โดยสั่งในคำร้องว่าส่งศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งนั้นเป็นการใช้ดุลพินิจในการสั่งคำร้องในคดีของศาลอาญา ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๐๖ (๔) วรรคสอง ให้อำนาจศาลชั้นต้นสั่งคำร้องดังกล่าวได้เฉพาะในกรณีที่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวเท่านั้น เมื่อศาลอาญาเห็นว่าไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราวจึงต้องรีบส่งคำร้องนั้นไปให้ศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาต่อไป และเมื่อยังไม่มีคำสั่งศาลอุทธรณ์ให้ปล่อยชั่วคราว ศาลอาญาจึงต้องออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์และส่งตัวผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ซึ่งต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกแล้วไปขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครต่อไป กรณีจึงเป็นการใช้อำนาจที่อยู่ในขอบเขตของบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตุลาการของศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ แล้ว ส่วนที่ได้แย้งว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติให้ความคุ้มกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม ศาลอาญาจึงไม่อาจออกหมายจำคุกและส่งตัวผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ไปขังไว้ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครได้นั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๘) บัญญัติว่า “การพิจารณา” หมายความว่ากระบวนการพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินคดีหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควรจะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้ กรณีจึงเห็นได้ว่า การอ่านคำพิพากษาของศาลอาญาดังกล่าว ตลอดจนการออกหมายจำคุกและส่งตัวผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ไปคุมขังไว้ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครได้ล่วงหน้าหรือเสร็จการพิจารณาไปแล้ว จึงมิใช่การพิจารณาคดีตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ กล่าวอ้าง ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่าคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) ต้องเป็นกรณีคดีถึงที่สุดแล้วนั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติลักษณะนี้ขึ้นใหม่โดยเพิ่มเติมถ้อยคำที่ว่า “ไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่” อันเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่แสดงไว้อย่างชัดเจนแล้ว จึงไม่อาจแปลความเป็นอย่างอื่นได้ และข้อโต้แย้งประการสุดท้ายของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ที่ว่า มูลเหตุอันเป็นที่มาของการกระทำความผิดอาญาของผู้ถูกร้องทั้งห้ามาจากการชุมนุม เพื่อแสดงออกซึ่งความเห็นทางการเมือง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยรับรองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการใช้เสรีภาพในการชุมนุม ดังปรากฏในคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญหลายคำสั่งนั้น เห็นว่า คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง เป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย เนื่องจากเป็นกรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ คำสั่งดังกล่าวจึงมิใช่คำวินิจฉัย ทั้งในคำสั่งดังกล่าวยังปรากฏถ้อยคำที่ว่า แม้การชุมนุมเป็นการแสดงออกเพื่อแสดง

ความคิดเห็นทางการเมืองอันเป็นสิทธิโดยชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ แต่หากการกระทำนั้นเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นใด เป็นเรื่องที่มีหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องไปดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กรณีจึงมิได้เป็นดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ กล่าวอ้าง

มีประเด็นต้องพิจารณาต่อไปว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ สิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด เห็นว่า คดีนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ หยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ จึงต้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่คือ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ประเด็นสุดท้ายที่จะต้องพิจารณามีว่า เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงแล้วจะถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผู้ถูกร้องทั้งห้าเคยดำรงตำแหน่งอยู่นั้นว่างลงนับแต่เมื่อใด เห็นว่า กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๔ ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ กำหนดให้ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่ที่ตำแหน่งดังกล่าวว่างลง จึงให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในกรณีนี้ว่างลงตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้คู่กรณีในคดีนี้ฟังโดยชอบและคำวินิจฉัยนั้นมีผลแล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ส่วนกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายนี้นั้น เห็นว่า จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๒) โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ประกาศให้ผู้ที่มีรายชื่อในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ สังกัดนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างลง โดยจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง จึงให้ถือว่าวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ เป็นวันที่ตำแหน่งดังกล่าวว่างลงเช่นกัน สำหรับกรณีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๕ เคยดำรงอยู่นั้น เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๕ ได้ลาออกจากตำแหน่งไปก่อนที่ศาลจะมีคำวินิจฉัย และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีประกาศเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ให้มีบุคคลเลื่อนขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทนแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งห้าหยุดปฏิบัติหน้าที่ คือวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้คู่กรณีฟัง คือวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ วางลง

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ